

Trávení volného času sportem u dětí 2. stupně ZŠ v Uherském Hradišti

Kateřina Jarošová

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina JAROŠOVÁ**
Osobní číslo: **H09396**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Trávení volného času sportem u dětí 2. stupně ZŠ
v Uherském Hradišti**

Zásady pro vypracování:

**Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti volného času.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing a. s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

NĚMEC, Jiří et. al. Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času: pro doplňující pedagogické studium. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.

PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRADLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

SPOUSTA, Vladimír et. al. Metody a formy výchovy ve volném čase. Brno: Masarykova Univerzita, 1996. ISBN 80-210-1275-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

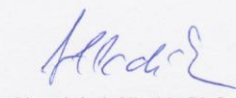
Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.

děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.

ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně15. 2012.....

.....*Jaroslav*.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Cílem bakalářské práce je přiblížit problematiku volného času a pohybových aktivit, především u dětí 2. stupně ZŠ v Uherském Hradišti.

V teoretické části jsou popsány vývojové zvláštnosti dětí staršího školního věku a jejich vztah k volnému času, pojem volný čas, jeho struktura, organizace a funkce. Pozornost je věnována i sportu, jeho vývoji a jak se sport jeví v kontextu dnešní doby.

Praktická část je zaměřena na zpracování a vyhodnocení dotazníkového šetření, které jsem realizovala v Uherském Hradišti. Cílem bylo zjistit, jak tráví volný čas děti ve sportovních a nespportovních třídách.

Klíčová slova:

Děti, pubescent, rodina, volný čas, volnočasové aktivity, instituce pro volný čas, sport, pohybové aktivity

ABSTRACT

The aim of bachelor thesis is to approach the issue of leisure time and physical activities, especially in primary school children in Uherské Hradiště.

In the theoretical section describes the specific developmental of the older school age children and their relation to free time, the concept of leisure time, its structure, organization and function. Attention is too paid to the sport and its development and as it appears in the context of sport today.

The practical part is focused on processing and evaluation of a questionnaire survey which was carried out in Uherské Hradiště. The aim of this work was found out, how children spend their free-time in sports and unsportsmanlike classes.

Keywords:

Children, adolescents, family, leisure time, leisure time activities, institutions for leisure, sport, physical activities

Poděkování:

Chtěla bych touto cestou poděkovat vedoucí své bakalářské práce Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové, Ph.D. za pomoc, spolupráci, cenné rady, vstřícnost a ochotu při vytváření této bakalářské práce.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a cituji v ní veškeré prameny, jež jsem použila.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Starém Městě dne 1.5.2012

Kateřina Jarošová

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 SPECIFIKA DÍTĚTE STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	11
1.1 STARŠÍ ŠKOLNÍ VĚK (11 -15, ŽÁCI DRUHÉHO STUPNĚ ZÁKLADNÍ ŠKOLY)	11
1.1.1 Tělesný vývoj	12
1.1.2 Psychický vývoj.....	13
1.1.3 Sociální vývoj.....	13
2 VOLNÝ ČAS	14
2.1 DEFINICE VOLNÉHO ČASU	14
2.2 STRUKTURA A ORGANIZACE VOLNÉHO ČASU	16
2.2.1 Občanská sdružení a organizace.....	17
2.3 FUNKCE VOLNÉHO ČASU.....	18
2.4 VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU	19
2.4.1 Odpočinkové a rekreační činnosti	20
2.4.2 Zájmové činnosti	21
2.5 VOLNÝ ČAS A ŽIVOTNÍ STYL	22
3 SPORT	23
3.1 DEFINICE SPORTU	23
3.2 HISTORICKÝ VÝVOJ SPORTU A ŠKOLNÍ TĚLESNÉ VÝCHOVY	24
3.2.1 Počátky sportu v ČR.....	24
3.2.2 Historie školní tělesné výchovy.....	24
3.2.3 Vznik a vývoj organizovaného sportu.....	26
3.3 SPORT V KONTEXTU DNEŠNÍ DOBY.....	26
3.4 MOŽNOSTI SPORTOVNÍHO VYŽITÍ V UHERSKÉM HRADIŠTI.....	27
3.4.1 Sportovní zařízení a organizace Města Uherské Hradiště.....	27
3.5 ZÁKLADNÍ ŠKOLA SPORTOVNÍ UHERSKÉ HRADIŠTĚ	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 CHARAKTERISTIKA REALIZOVANÉHO VÝZKUMU	31
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	31
4.2 VÝZKUMNÝ CÍL	31
4.2.1 Hypotézy	31

4.3	METODY VÝZKUMU	32
4.4	DRUH VÝZKUMU	32
4.5	VÝZKUMNÝ VZOREK	32
4.6	ZPRACOVÁNÍ DAT	33
4.7	VÝSLEDKY VÝZKUMU	33
4.7.1	Složení výzkumného vzorku	33
4.7.2	Vyhodnocení otázek výzkumu	34
4.7.3	Výpočet hypotéz	44
4.7.4	Výsledky hypotéz	45
4.8	SHRNUTÍ REALIZOVANÉHO VÝZKUMU	46
ZÁVĚR		47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		48
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		50
SEZNAM OBRÁZKŮ		51
SEZNAM TABULEK		52
SEZNAM PŘÍLOH		53

ÚVOD

Pokud se sami zamyslíte nad pojmem volný čas, jistě se vám vybaví něco volného, osvobozujícího a uvolňujícího. Myslím, že snad každý se ve svých snových představách odpoutává od veškerých povinností či starostí a představuje si, že je na příjemném místě, kde by trávil nejraději svůj volný čas. Záleží tedy jen na nás, jak se svými představami naložíme a nakolik je dokážeme realizovat v běžném životě. Ať už trávíme volný čas jakkoliv, měl by nám přinést uspokojení, radost, potěšení, štěstí, seberealizaci, pohodu a podporovat zdraví.

Dnešní doba dětem nabízí spoustu možností jak trávit volný čas, otázkou však zůstává, zda-li je jeho využití kvalitní a zda nemá negativní dopad na utváření jejich osobnosti, nebo životních postojů. Volnočasových aktivit je v dnešní době nepřehledné množství, jsou součástí pracovních dnů, víkendů i prázdnin.

Do těchto činností řadíme i sport, který je nezbytnou součástí zdravého životního stylu a přináší tedy aktivní možnost využití volného času. Sport a různé formy pohybových aktivit jsou pro děti a mládež důležité nejen z hlediska jejich vývoje, jak fyzického tak psychického. Ovlivňuje celkovou osobnost dítěte, zdatnost a celou řadu schopností, které se dále formují v průběhu života. Sport je nadále neodmyslitelnou součástí v procesu socializace, kde si dítě utváří určitý vztah ke společnosti, mezi vrstevníky i k sobě samému.

Základy dobře tráveného volného času se získávají hlavně v rodině. Děti ve značné míře napodobují své rodiče, přebírají jejich životní styl a tím i způsob trávení volného času. Proto je nutno dbát na správnou výchovu dětí a věnovat se jim.

Tématem mé bakalářské práce je Trávení volného času sportem u dětí druhého stupně základní školy. Práce je rozdělena na dvě části. V první, teoretické části, charakterizují starší školní věk z hlediska tělesného, psychického i sociálního vývoje, dále se zabývám problematikou volného času a volnočasových aktivit a také vysvětluji pojem a význam slova sport. Z výše uvedeného textu vyplývá, že cílem teoretické části bakalářské práce je kompletace a zpracování odborné tematicky orientované literatury.

V praktické části zjišťuji, jakým způsobem tráví děti svůj volný čas, jaké mají možnosti, čemu věnují největší prostor a zdali si i v současné době, přesycené technickými vymoženostmi, najdou čas na pohybové aktivity. Cílem je formovat postoj dětí k jejich volnému času.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPECIFIKA DÍTĚTE STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Osobnost každého lidského jedince prochází během života složitým vývojem. Tento vývoj je ovlivněn mnoha činiteli. Kromě vrozených předpokladů hraje důležitou roli prostředí, které člověka obklopuje, zvláště sociální prostředí, významní jedinci i sociální skupiny. Dalšími významnými činiteli jsou způsob výchovy, podíl jednotlivých vychovávajících, kladené výchovné cíle, metody a formy výchovy, zejména však vztahy mezi vychovávajícím a vychovávaným. Mimo již uvedené činitele vývoje (vrozené předpoklady, prostředí, výchova) má významný vliv také vlastní aktivita jedince, jeho snahy, cíle, které si klade, a příslušné volní vlastnosti. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008)

Vývoj člověka neprobíhá stejnoměrně. V průběhu několika let vždy nastávají změny, kdy určitá nová vlastnost či jev relativně začíná a na konci období se její vývoj podmíněně ukončuje. Určité anatomicko – fyziologické a psycho – sociální zvláštnosti jsou tedy v určitých věkových obdobích charakteristické pro danou věkovou skupinu. Mají povahu zákonitostí, které vymezují jednotlivá období vývoje člověka. Proto je nutné znát a uplatňovat vývojové zákonitosti, které odpovídají jednotlivým věkovým obdobím. Ty se od sebe liší v několika oblastech, přičemž k těm hlavním se řadí tělesný, pohybový, psychický a sociální vývoj. (Perič, 2004)

1.1 Starší školní věk (11 -15, žáci druhého stupně základní školy)

Starší školní věk je období 2. stupně základní školy, které trvá do ukončení povinné školní docházky, to znamená přibližně do 15 let. Z biologického hlediska jde o období pubescence – první fáze dospívání. Největší proměnu v životě zažívá jedinec v pubertě, která představuje nejdynamičtější a komplexní změnu. Tato změna určitým způsobem modifikuje všechny složky osobnosti. (Vágnerová, 2005)

Dle Hájka, Hofbauera, Pávkové (2008) dochází v tomto období k velkým tělesným i duševním změnám. V souvislosti s činností pohlavních žláz probíhají velké biologické změny, které se odrážejí i v psychice dospívajících, např. neklidem, nevyrovnaností a výbušností. Typická je nerovnováha mezi poměrně vyspělou rozumovou a tělesnou složkou a nevyzrálostí citů a sociálních vztahů. Toto věkové období je někdy nazýváno obdobím druhého vzdoru, který se projevuje zejména ve zvýšené kritičnosti k autoritám.

Velmi však závisí na výchově v předchozím věkovém období, na vztahu mezi dospívajícími a dospělými, kteří jejich vývoj ovlivňují.

1.1.1 Tělesný vývoj

Po stránce tělesného vývoje probíhá v období dospívání intenzivní, ale zároveň nerovnoměrný rozvoj. Dosavadní plynulý vývoj je nahrazen prudkým a nerovnoměrným, který se ke konci období opět zpomaluje. Zvláště intenzivně roste kostra a končetiny, ale vývoj hrudního koše se opožďuje. Tato přechodná disharmonie v tělesných proporcích vyvolává i některé nové psychické projevy. Tělesná neohrabanost, kterou si dospívající uvědomují, vyvolává snahu o její zamaskování, např. předstíranou hrubostí u chlapců. Dospívající nepřiměřeně reagují i na kritické připomínky dospělých nebo na ironické poznámky dotýkající se jejich vzhledu. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008)

Pubescenti díky dospívání prochází velkými tělesnými změnami, které intenzivně prožívají. V souvislosti s tím se jejich vlastní zevnějšek stává velmi důležitou součástí identity a reakce dospělých i vrstevníků na něj se odráží především v sebehodnocení a sebepřijetí pubescenta. Proto také subjektivní význam zevnějšku v tomto období stoupá a projevuje se nejenom větším zaměřením pozornosti na vlastní tělo, ale i na oblečení a celkovou úpravu. Tělesné zrání je podnětem pro další změny, které mohou proběhnout pouze tehdy, zda je na ně jedinec dostatečně připraven. Hormonální proměny stimulují změny emočního prožívání a v oblasti celkového vývoje dospívajícího dochází ke změně způsobu myšlení. (Vágnerová, 2005)

Zaostávání přírůstku svalové hmoty za růstem končetin v průběhu pubescence může vést k diskoordinačním projevům v souvislosti s nerovnoměrnými růstovými změnami. Zvláště u mládeže s nedostatkem pohybové aktivity. Pubescenti s omezenými pohybovými zkušenostmi, kteří se nestačí rychle adaptovat na aktuální rozměry svého těla, mohou mít jisté problémy s regulací svalového úsilí i kinestetickým vnímáním polohových změn. To se může projevit u zhoršeného provedení dříve osvojených dovedností. Ke konci staršího školního období se tyto diskoordinační projevy redukují. (Vilímová, 2002)

1.1.2 Psychický vývoj

Období puberty patří mezi klíčová období ve vývoji psychiky. Hormonální aktivita působí na emotivní vztahy a projevy dětí k sobě samým, k druhému pohlaví, ke svému okolí a může ovlivňovat (pozitivně i negativně) jejich chování ve sportovní činnosti i v dalších oblastech lidského působení. Po stránce rozumové se dále rozšiřují obzory, objevují se znaky logického a abstraktního chápání, rozvíjí se paměť. Dítě začíná rozumět racionálnímu zdůvodňování i abstraktním pojmům. Má již vysoké předpoklady vyvíjet značnou duševní aktivitu, soustředění vydrží delší dobu. Tento rozvoj mění postupy a chování dětí v tréninkových situacích. Zvyšuje se rychlost učení a snižuje se počet potřebných opakování. (Perič, 2004)

1.1.3 Sociální vývoj

Typická pro toto věkové období je touha po samostatnosti, sdružování a konformitě s vrstevníky, např. ve způsobu řeči, v oblékání, chování či v zájmech. Vztahy k rodičům se uvolňují a dospívající dychtí po rozšiřování nových společenských kontaktů. Proto je zapotřebí umožňovat jim, aby se zapojili do rozmanitých činností, kde mohou získávat nové sociální zkušenosti a navázat i cenné mezilidské vztahy. Je možné, že se ve skupině vyskytne dospívající, který navazuje kontakt s vrstevníky obtížně a neochotně, který se cítí osamělý, bez kamarádů a přátel. Tento jev může být příznakem narušených sociálních vztahů a je namístě se jím zabývat, zjistit příčinu a pokusit se ji odstranit. Ke starší mládeži dospívající projevují obdiv, při jednání s ní však bývají nesví a pochybní. K mladším dětem se naopak často chovají ochranně, přezíravě a svou shovívavostí napodobují dospělé. Heterogenní složení výchovných skupin příznivě působí i na utváření vztahů mezi chlapci a dívkami, které se v období dospívání mění. Takové vztahy již zpravidla bývají eroticky podbarvené. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008)

2 VOLNÝ ČAS

Tento pojem byl již definován mnoha odborníky, kteří se ve svých názorech určitým způsobem prolínají, ale také se do jisté míry odlišují a rozcházejí.

Charakteristikou volného času se již zabývali filozofové ve starověkém Řecku. Staří Řekové považovali volný čas za míru lidského štěstí. Aristoteles chápe volný čas jako rozumování, čtení veršů, setkávání s přáteli, poslouchání hudby. (*Sociologický časopis*. Praha: Československá akademie věd, 1966, svazek 2)

2.1 Definice volného času

Volný čas je doba, kdy si své činnosti můžeme vybrat svobodně, děláme je dobrovolně a rádi. Pod pojem volný čas se zahrnuje odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito aktivitami spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související. Jedním z cílů výchovy je naučit člověka rozumně využívat volného času, formovat jeho zájmy, podporovat centrální, hluboký, celoživotní zájem. (Pávková et al., 2002)

Metodická příručka MŠMT – Volný čas a prevence u dětí a mládeže (2002) volný čas definuje jako čas, v němž jedinec svobodně, na základě svých zájmů, preferencí, nálad a pocitů volí svou činnost. V daném textu se tvrdí, že v žádném dalším životním období není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum zájmových aktivit natolik, jako v dětství a dospívání.

Vzhledem k rozšířené pasivitě u dětí a především u současné mládeže, je tento výrok mírně rozporuplný. Děti a mládež dnes většinou nevyužívají plnohodnotně svůj volný čas, nemají dostatek koníčků a aktivit. A hodnota volného času se pro ně stane, z mého pohledu, vzácná až s přibývajícím věkem.

Podle Hájka, Hofbauera, Pávkové (2002) je čas základní dimenzí, velkou jistotou a šancí lidského života. V jeho průběhu se člověk setkává s příznivými i negativními podmínkami a vlivy, které jeho prožívání někdy podporují a stimulují, jindy však brzdí nebo znemožňují. Všechny zřetele jsou pro něj výzvou, se kterou se musí trvale vyrovnávat. Časové vymezení jeho života předpokládá a vyžaduje, aby člověk usiloval o to, čas svého života zhodnocovat co nejlépe, a v tomto směru jednal aktivně.

S podobnou definicí se můžeme setkat i u Vážanského (1992), který uvádí dva hlavní směry v chápání volného času a to:

a) *negativní pojem volného času*: Volný čas v tomto slova smyslu znamená zbývající dobu, která zůstane po studijně nebo pracovním podmíněném čase, povinnostech v domácnosti a uspokojení základních biologických potřeb.

b) *pozitivní pojem volného času*: Je to doba, v níž se člověk může nezávisle na jakýchkoliv povinnostech svobodně realizovat a dělat to, k čemu ho nikdo nenutí a k čemu také není podvědomě nucen. Tento časový prostor by měl znamenat pro jedince svobodu. Další z mnoha definic volného času uvádí, že: *Volný čas je veličina, která bývá chápána jako atribut, charakteristický znak svobody individua. Má však svou hodnotu jen v poměru k pracovním i mimopracovním činnostem, které jedinec koná buď v rodině, nebo v širším společenském prostředí.* (Spousta, 1996, s. 12).

Podle Pávkové et al. (2002) je možno volný čas posuzovat z mnoha různých pohledů, v úvahu přichází např. pohled ekonomický, pohled sociologický a sociálně psychologický, pohled politický, pohled zdravotně – hygienický, pohled pedagogický a pedagogicko – psychologický, pohled historický. Tyto jednotlivé aspekty se prolínají, a nelze je posuzovat odděleně. Pávková dále tvrdí, že děti mají relativně hodně volného času. Připomíná, že společnost by měla mít zájem na tom, jak děti tráví svůj volný čas. Je samozřejmé, že na prvním místě je to záležitost rodiny. Názor, že výchovu dětí ve volném čase plně zabezpečí rodina, je dle autorky mylný. Pro tuto funkci má rodina nejen nedostatek času, ale chybí jí potřebné materiální vybavení a také odborná kvalifikace. Rodina též nemůže uspokojit potřebu dětí a zejména dospívajících, sdružovat se ve skupinách vrstevníků. Historické zkušenosti i ze zahraničí potvrzují, že prevence je ve výchově účinnější a také podstatně levnější, než náprava chyb a převýchova. A právě kvalitní výchovné působení na děti ve volném čase má preventivní význam.

Rodina však hraje určitou klíčovou roli, ve většině případů se snaží vytvářet dostatek podnětů ke kvalitnímu trávení volného času. Měla by být nápomocná nasměrovat dítě k výběru aktivit, dokud si není samo schopno vyhranit vlastní zájem. Sami rodiče by se měli snažit být pozitivním vzorem ve způsobu trávení volného času, poněvadž děti se ztotožňují se zálibami rodičů. V opačném případě může tedy dojít, u dospívajících, k vyhledávání nesprávných podnětů (například v kolektivu party, experimentování s návykovými látkami, bezděčné trávení volného času apod.), které mohou být pro jeho další život i ohrožující.

Lidé zpravidla vnímají a hodnotí posloupnost vlastního života téměř vždy ve spojitosti s časem. Časový horizont je společným jmenovatelem osobních, pracovních a společenských událostí. Volný čas je tedy doba, která nám zbývá po splnění povinností. Zahrnuje činnosti a aktivity, které vykonáváme dobrovolně, rádi, přinášejí nám radost a uspokojení, a je to čas kdy se můžeme věnovat osobním zájmům a zálibám. Je to oblast naší svobodné volby. Podílí se na vytváření hodnotového systému dětí i dospělých, podporuje mnohostranný rozvoj osobnosti jedince (vůle, uspokojení, seberealizace atd.). Je důležité vyplnit volný čas tak, abychom se dále rozvíjeli a uspokojovali vlastní potřeby. Mnohé aktivity podporují zdraví, tělesný vývoj a působí i jako prevence sociálně patologických jevů.

2.2 Struktura a organizace volného času

Organizovaná forma znamená nabídku volnočasové aktivity přicházející z vnějšku od formální organizace, instituce. Jedinec či skupina využívají této nabídky, pokud vyhovuje jejich potřebám a zájmům a kterou si zvolí na základě svobodného rozhodnutí. Z pohledu společenského přinášejí organizované formy volného času mnohé výhody. Na rozdíl od školy je jeho základem dobrovolné rozhodnutí, zda do sdružení vstoupí a přijme jeho pravidla či nikoliv. Zde si dítě nebo mladý člověk rozšiřují hodnoty, získává nové zkušenosti a zážitky, spojuje své individuální zájmy a potřeby s ostatními účastníky. (Hofbauer, 2004) Způsob jakým bude vyplněn volný čas, jednoznačně představuje svobodnou volbu. Volnočasové aktivity člověka závisí na řadě okolností. Aktivity svého volného času si můžeme naplánovat nebo můžeme jednat spontánně. Nabídka organizovaných aktivit přichází od různých institucí a formálních organizací. Tyto nabídky jsou různorodé a člověk si na základě svých vlastních zájmů a potřeb vybere činnost, která mu nejvíce vyhovuje.

Děti mohou trávit svůj volný čas v různorodém prostředí i rozličnou činností. Domov, škola, různé společenské organizace a instituce – ty považujeme za ideální a uspokojivé. Mnoho dětí, ale prožívá své volné chvíle ve veřejných prostranstvích, na ulici, často bez jakéhokoliv dohledu. Tato situace je neuspokojivá a je ohrožena jak výchova, tak i bezpečnost dětí. Proto by společnost měla mít zájem na tom, jak děti svůj volný čas tráví. Primárně je to záležitost rodiny, především rodičů. Rodina ale nemůže uspokojit potřebu dětí sdružovat se ve skupinách vrstevníků, chybí jí i potřebné materiální vybavení a odborná kvalifikace a často se zde promítá nedostatek času rodičů. (Pávková, 2008)

Především tedy skupina dětí a mládeže představuje určitou část populace, jíž je nutné z mnoha důvodů věnovat pozornost. Nová doba přináší nový pohled na charakter rodiny. Děti a mládež se snaží čím dál tím více osamostatňovat. Přispívá k tomu i fakt, že rodiče na děti nemají dostatek času a většinu jej tráví v zaměstnání. Na děti také působí mnoho vlivů společnosti. Mimo školství jsou to média, komerce apod., ale v neposlední řadě také kamarádi a skupiny vrstevníků, se kterými se děti dostávají každodenně do kontaktu. Výchovná funkce rodiny tímto zpravidla bývá narušena.

2.2.1 Občanská sdružení a organizace

Funkcí těchto zařízení je mnoho. Mohou mít charakter zábavy, rekreace či oddechu, dále třeba osvojování nových vědomostí, dovedností a návyků, vytváření si postojů, různé sociální vztahy a vazby, solidární a veřejně prospěšné činnosti, sociální a zdravotní podpora a ochrana, různé ubytovací a poradenské služby atd. Aktivitu různých zařízení členíme na pravidelné nebo příležitostné. Zařadit zde můžeme například kroužky, kluby, sportovní družstva, umělecké soubory a různé formy kurzů.

V dnešní době se docenejuje spontánní činnost dětí a mládeže. Díky tomu mnohá zařízení vytvářejí podmínky pro tato neorganizovaná využití volného času. Zařízení se uskutečňují dle zájmu jednotlivců a skupin, jsou ovlivňované jen nepřímo, jak pedagogicky tak i organizačně a mají vymezenou provozní dobu. Díky této volnosti a neformálnosti se stávají velmi oblíbenými. (Hofbauer, 2004)

Hofbauer (2004) dále uvádí, že perspektivními zařízeními jsou například informační centra mládeže – z nichž první u nás vzniklo v rámci IDM MŠMT ČR v roce 1992 – kde je zahrnuto vzdělání, práce, volný čas, zdraví, cestování, ekologie, sport, nadace a granty, sociální skupiny a hnutí, drogy a protidrogová prevence, sociálně patologické jevy a další. Zájmové kluby jsou jedny z perspektivních zařízení, které jsou charakteristické svým rozdělením dle cílových skupin odlišných věkem nebo zájmem. Oblíbeným a významným způsobem realizace volného času dětí a mládeže je jejich sdružování. Na rozdíl od školy je jeho základem dobrovolné rozhodnutí, zda do sdružení vstoupí a přijme jeho pravidla či nikoliv. Zde si dítě, nebo mladý člověk rozšiřuje hodnoty, získává nové zkušenosti a zážitky, spojuje své individuální zájmy a potřeby s ostatními účastníky.

Sdružení se člení dle různých hledisek (např. politické, náboženské a výchovné).

Jeho základní funkce je převážně výchovná, vzdělávací, oddechová a zábavná, zdravotní a sociální a náprava negativních jevů jako je resocializace a reedukace. Má všestranný obsah nebo se specifikuje na některou zájmovou stránku obsahu a metod jeho realizace. Základním zaměřením jsou veřejně prospěšné činnosti ve prospěch člověka a přírody. (Hofbauer, 2004)

Pro představu uvádím některá sdružení volnočasových aktivit, která se dělí dle různých aspektů a mohou být buď všestranného obsahu, nebo se specifikují na některou zájmovou stránku obsahu a metod jeho realizace.

Nejširší členskou základnu s nejdelší tradicí mají tělovýchovná sdružení dospělých jako je například **Sokol a ČSTV** (Český svaz tělesné výchovy).

Základním typem sdružení dětí a mladých lidí je sdružení všestranného obsahu se základním posláním výchovy k občanství. Takovým nejpočetnějším je v současnosti sdružení nazývané **Junák**, který si klade za cíl vést k duchovní, mravní a tělesné zdatnosti a připravenosti plnit své povinnosti k bližnímu, společnosti, vlasti a přátelství. Důraz klade na sebekázeň, družnost, na výchovu praktických dovedností a pobyt v přírodě.

Mezi umělecká sdružení, která jsou spjata především s rozvíjením tradic lidového umění, patří Folklórní sdružení. Hlavním představitelem sdružení s ekologickou tematikou a ochranou přírody je hnutí **Duha**.

2.3 Funkce volného času

Hlavními funkcemi volného času jsou především odpočinek, při kterém jedinec regeneruje své pracovní síly. Dále je to zábava, kde jedinec regeneruje duševní zdraví a v neposlední řadě to je rozvoj osobnosti, kdy se dotyčný podílí na vytváření kulturních hodnot. (Hofbauer, 2004)

Významnou funkcí, kterou tato výchova plní je funkce zdravotní. Přispívá k usměrňování dne a pomáhá vytvářet zdravý životní styl. To znamená střídání duševní a tělesné činnosti, práce a odpočinku, činností organizovaných a spontánních. Ke zdravému duševnímu vývoji přispívají instituce tím, že poskytují dětem a mládeži pobyt v příjemném prostředí a mezi oblíbenými lidmi a tím jim přinášejí možnost prožívat radost a uspokojení z činnosti.

Neopomenutelnou funkcí je i funkce sociální. Ovlivňováním volného času dětí a péčí o ně se rodiče do jisté míry zbavují v době, kdy jsou v zaměstnání. Instituce pro výchovu mají dále možnost v době mimo vyučování vyrovnávat rozdíly mezi nestejnými materiálními i

psychologickými podmínkami v rodinách. Tím významně pomáhají hlavně dětem z méně podnětného nebo konfliktního rodinného prostředí. Velmi významná je sociální funkce těchto zařízení, které plní přechodně či trvale funkci rodinné výchovy. (Pávková et al., 2002) Poněvadž se v projektu zabývám skupinou dětí školního věku, další slova zaměřím právě na volný čas a funkce volného času u dětí.

Pávková et al., (2002) berou děti jako osoby, které ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností, potřebují citlivé vedení. Podmínkou účinnosti tedy je, aby toto vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy.

Kvalitní odpočinek, rekreace a zábava se pozitivně odráží i na studijních a pracovních výkonech člověka. Hodnotné celoživotní zájmy mohou kladně ovlivňovat i partnerské vztahy a výchovu dětí. Důležitým úkolem výchovy ve volném čase je i uspokojení potřeby celoživotního vzdělávání každého člověka v souvislosti se zájmovou orientací. Tato oblast výchovy plní funkci výchovnou, vzdělávací, zdravotní i sociální. (Pávková et al., 2002)

Děti jsou ve věku, kdy ještě nemají tolik povinností, tudíž jim zbývá relativně hodně času na své aktivity. Na plnění výchovně-vzdělávacích aktivit je kladen velký důraz. Jednotlivé instituce se podílejí na rozvíjení schopností dětí a mládeže, na usměrňování a uspokojování jejich zájmů a potřeb a také na formování žádoucích postojů a morálních vlastností. Společnost by se měla o volnočasové aktivity dětí zajímat.

2.4 Využití volného času

Každý člověk si svůj volný čas může rozvrhovat a nakládat s ním svobodně dle vlastní volby. Mnozí lidé spojují volný čas jen s konzumací, nic neděláním, s absolutní nevázaností. Naproti tomu někteří jedinci preferují aktivnější pojetí volného času. Prováděné zájmové činnosti netkví v míře námahy, ale v jejich motivaci, prožitcích a celkovém smyslu. Je to vlastně rozdíl mezi tím, co musíme, a tím, co chceme a můžeme. Činnosti volného času plní navíc v lidském životě významnou funkci regenerační a kompenzační. (Spousta, 1997) Při využití volného času je pozornost věnována jak činnostem tvořící její součást (odpočinkové, rekreační, zájmové, veřejně prospěšné), tak i činnostem vyplývajících s povinnostmi dětí (sebeobslužné a příprava na vyučování). Všechny tyto aktivity jsou významné a navzájem se prolínají. (Pávková et al., 2008)

Odpočinkové činnosti jsou klidné, pohybově a psychicky nenáročné a jejich nejvydatnější formou je spánek. Naproti tomu rekreační činnosti mají charakter vydatné pohybové aktivity. Mohou to být tělovýchovné aktivity nebo manuálně pracovní činnosti. Tyto činnosti pomáhají odstraňovat únavu z vyučování a kompenzují jednostranné zatížení žáků ve škole. (Pávková et al., 2008)

Z hlediska sportu se na volnočasové aktivity může nahlížet jako na prostor, ve kterém je možnost široké realizace pohybové rekreace. Je nezpochybnitelné, že současný vývoj lidem práci nejen usnadňuje, ale vytváří i předpoklady pro mimopracovní časový prostor, který je běžně chápán jako základna pro tvorbu volného času. Tento prostor je však v důsledku zrychlování tempa vývoje pro mnohé naopak zdrojem subjektivního pocitu chronického nedostatku času. Nedostatku časového prostoru pro práci i času nad jí vytýčený rámec. Volnočasové činnosti mládeže by měly být prostoupeny individuální touhou prožívat to, co nepatří k obvyklé náplni školní docházky. Že jde ale zejména o sportovní aktivity zaměřené na posílení organismu, zdraví a zvýšení pocitu životní pohody, je nesporné. (Sekot, 2003)

V poslední době dochází k oživení volnočasových aktivit v souvislosti s rozšířením zahraniční turistiky, s obrovskou explozí nových a netradičních sportů apod.

Mezi hlavní oblasti volnočasových aktivit lze řadit odpočinkové a rekreační činnosti a zájmové činnosti.

2.4.1 Odpočinkové a rekreační činnosti

Odpočinkové a rekreační činnosti jsou velmi klidné, pohybově i psychicky nenáročné. Nejvydatnější formou odpočinku je spánek. Rekreační činnosti mají naopak charakter vydatné pohybové aktivity, nejlépe na zdravém vzduchu. Mohou mít podobu činností tělovýchovných nebo manuálně pracovních. Obě činnosti napomáhají k odstraňování únavy z vyučovacího procesu a kompenzují jednostranné zatížení žáků ve škole. Únava je fyziologický jev, kterým se organismus brání přetížení. Jedinou ochranou před přetěžováním žáků a prostředkem k odstranění únavy z vyučování je vydatný odpočinek a pohybová aktivita v době mimo vyučování. Důležité je zařazování obou typů činností, a to z hlediska zdravotního, psychologického i pedagogického. Odpočinkové i rekreační činnosti mohou být organizované hromadně, nebo mohou mít podobu spontánní aktivity podle individuálních potřeb jedinců. (Pávková et al., 2008)

Volnočasové aktivity jsou složky volného času, které vedou k aktivnímu odpočinku a zdravějším či kvalitnějším způsobům trávení volného času. Patří sem sport, kultura, hry, zábavné a poučné klubové a organizační aktivity. Mají také určitý význam v tom, že poskytují jinou úroveň meziosobních vztahů než v rodině a rozšiřují podněty pro sebe-poznání, vzájemné poznání členů společnosti, pro sociální učení či resocializace a pro získávání nových sociálních dovedností.

Volnočasové aktivity dětem a žákům dodávají ztracenou sílu a znovu nabíjí jejich pozornost. Únava je fyziologický jev, kterým se organismus brání přetížení. Jeho podstatou jsou změny funkce mozkové kůry. Podněty působící na jedince vyvolávají v mozkové kůře vzruchy, které po určité době vzbuzují následný útlum. Útlum však zabírá jen určitou část mozkové kůry, proto může dítě svoji únavu utlumit nebo dokonce odstranit jinou aktivitou. Školní vyučování vyvolává u žáků únavu fyzickou i psychickou. Fyzicky unavené mohou být děti především z nadměrného sezení či dlouhodobého psaní. (Pávková et al., 2002)

2.4.2 Zájmové činnosti

Je to jedna z možností, jak smysluplně trávit volný čas, realizovat se, pocítit úspěch, rozvíjet své dovednosti, ale také aktivně relaxovat.

Zájmy jsou nejčastěji vyvolávány potřebami, se kterými ale nejsou totožné. Oboustranný vztah mezi potřebami a zájmy umožňuje na základě existujících potřeb rozvíjení zájmů. To vede k jejich uspokojování, ovlivňování charakteru a dále ke vzniku dalších potřeb. Zájmy můžeme dělit i dle úrovně činnosti na aktivní (produktivní) a receptivní, podle časového trvání, kdy hovoříme o krátkodobých, dočasných či přechodných a trvalých zájmech. Dělení dle stupně koncentrace lze rozlišit na zájmy jednostranné a mnohostranné. Z hlediska společenských norem můžeme použít označení zájmy žádoucí a nežádoucí. A tradičně se užívá dělení podle obsahu na zájmové činnosti společenskovědní; pracovně-technické; přírodovědně-ekologické; esteticko-výchovné; tělovýchovné, sportovní a turistické. (Pávková et al., 2008)

Zájmovou činností se myslí pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků. V pedagogickém slovníku se rozlišuje na „součást neformálního vzdělávání“, které probíhá v zařízeních pro volnočasové aktivity a „informální vzdělání“, které se zaměřuje na individuální činnosti jednotlivců. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009)

Autorka knih Jiřina Pávková o pedagogice volného času definuje zájem takto: *Zájem souvisí s celkovým zaměřením osobnosti a lze jej obecně charakterizovat jako relativně stálou snahu zabývat se předmětem nebo činností, která jedince upoutává po stránce poznávací nebo citové. Termín zájem vyjadřuje relativně stálé zaměření osobnosti.* (Hájek, Hofbauer, Pávková et al., 2008, s. 164).

2.5 Volný čas a životní styl

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Pojem životní styl je složitý a velmi komplikovaný. Jedna z mnoha definic vymezuje životní styl jako souhrn životních forem, které jedinec aktivně prosazuje. Zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Všechny tyto skutečnosti lze posuzovat mimo jiné i z hlediska volného času a hospodaření s ním. (Pávková et al., 2002)

Volný čas a životní styl je důležitou hodnotou, které lidé přisuzují různý význam. Optimálním stavem je uvést do rovnováhy sféru povinností a sféru volného času. Na utváření životního stylu, tedy i na způsobu hospodaření s volným časem se velmi významně podílí rodina dítěte jako vzor a koordinátor volného času.

Hodnotová orientace člověka se projevuje ve známém protikladu, zda mít, či být. Tedy mít a schraňovat materiální předměty či se hnát za kvantem zážitků, aniž se z nich stane prožitek, nebo intenzivním prožíváním skutečnosti bez ohledu na finanční náročnost podnětu. (Pávková et al., 2002)

Významnou roli pro spokojený život člověka hraje schopnost efektivního využití volného času. Každý z nás má určitý osobitý styl a individuální hodnotový systém, který si utváří vlivem životních událostí a okolností. Naše životní styly jsou velice rozmanité, přesto některé mají společné rysy, vyplývající ze sociálních a ekonomických podmínek současné společnosti - na jedné straně z pohodlnosti a na straně druhé uspěchanosti. Zdánlivě jde o protiklady, protože pohodlný člověk obvykle nespěchá a uspěchaný zase nemívá čas na pohodlnost. Proto: Spěchejme pomalu.

3 SPORT

Sport je slovo, kterým označujeme tělesné aktivity moderního člověka. Sport je prostě droga, droga v tom nejlepším slova smyslu.

Sport je z velké části součástí kultury a ovlivňuje náš životní styl, stává se pochopitelně spoluvůrcem životního stylu. Z minulých let lze sport chápat jako hru či soutěž, ale na druhé straně má obsahovat cvičení, zábavu, rekreaci a seberealizaci. V současné době je pojem sport označován jako fyzická aktivita, která má daná pravidla. (Čertík, 2009)

I když je sport stále oblíbenou činností, jak trávit volný čas, není samozřejmostí, že každý projeví zájem věnovat se ve svém volném čase sportu nebo jiným aktivitám založeným na pohybu a že jimi svůj volný čas skutečně naplní. Sportu ve volném čase konkurují další různé aktivity, jejichž množství je nepřehledné a zvyšuje se právě díky nárůstu volného času. Nejen u dospělé populace, ale i u dětí je patrný trend, kdy konzumnost a pasivní aktivita stahují do pozadí aktivity tvořivé, vyžadující rozumové či fyzické úsilí typické pro sport. I přes tyto všechny skutečnosti sport permanentně a významně zasahuje do volného času dětí a mládeže, a proto věnuji další kapitolu mé bakalářské práce právě sportu a jeho zařazení v aktivitách dětí.

3.1 Definice sportu

Jak uvádí Ďurišová (in Kašpárková et al., 2011), tělovýchova a sport patří mezi činnosti, které zauímají přední místo ve volném čase. Jejich rozvoj souvisí jak s vykonanou prací, tak s městským způsobem života. Sport skýtá člověku mnoho kladných stránek. Přináší mu pocit uspokojení z výkonu a vlastních schopností, požitky z uvolněné energie a příjemné únavy, z vítězství nad sebou samým. Pomáhá k obnově vyčerpaných sil. Je hrou a umožňuje socializaci ve skupině vrstevníků, týmovou práci i osvojení si vůdcovských sil. Pravidelným provozováním sportovních činností všeho druhu, se preventivně chráníme proti nemoci.

V současné době jsou užívány ve světě dva přístupy k pojetí sportu. První z nich označuje jako základní znaky sportu hru, soutěž a výkon. Druhý přístup pojímá sport mnohem širěji. Uvažuje jej v souladu s významem, který mu byl přisouzen před více jak 160 lety v Anglii, a to jako zábavu, rekreaci, cvičení. Orientace na výkon a soutěž byla a dosud je typická pro pojetí severoamerické. Sportovní výkon v tomto pojetí stejně jako výkon v pracovním pro-

cesu koresponduje s prosperitou a ziskem. Nejvíce se tento přístup uplatňuje v profesionálním sportu. Vysvětlení pojmu lze hledat v latinském původu slova. Latinské *disportare*, z něhož je slovo sport odvozeno, značí *rozptylovat se, bavit se, příjemně trávit volný čas*. (Slepičková, 2005)

3.2 Historický vývoj sportu a školní tělesné výchovy

Zavádění tělesné výchovy na školách má na území našich historických zemí dlouhou a v jistém smyslu pohnutou historii. Dějiny dokládají, že se tímto tématem, byť okrajově, zabýval i Jan Ámos Komenský. (Lasovský in Sekot, 2003)

3.2.1 Počátky sportu v ČR

Sport má v českých zemích dlouholetou tradici, jejíž počátky bychom mohli hledat už ve čtrnáctém století za vlády Lucemburků. Tehdy se začala rozmáhat obliba nejrůznějších rytířských turnajů, jež můžeme označit za předchůdce sportovních klání. Od šestnáctého století se k oblíbeným aktivitám přidalo také sáňkování a bruslení. Brusle ale vznikly zřejmě už ve století třináctém. A na přelomu patnáctého a šestnáctého století se objevují první halové sporty, respektive sporty pěstované v tzv. míčovnách. V České republice je dodnes dochovaná míčovna například na Pražském hradě. V takových míčovnách šlechtici hráli něco jako tenis a jiné míčové sporty, ale věnovali se například i lukostřelbě. Postupně se rovněž stávala oblíbenou hra kuželky. V sedmnáctém století vznikla Královská česká zemská stavovská šermírna, tady se zrodil sportovní šerm. (Česká Republika, ©2010)

3.2.2 Historie školní tělesné výchovy

Perútka (1985) uvádí, že k prvním zemím zavádějícím do školní výuky i tělesnou výchovu patřily v prvních dekádách devatenáctého století ve středoevropském prostoru tehdy ještě rozdrobené samostatné německé státy. České prostředí v Rakousku se ze strany národních buditelů hlásilo k prospěšnosti povinné tělesné výchovy zejména formou propagace národních her a lidových tanců. K významným prvním programovým širitelům významu tělesné výchovy dětí patřil svým spisem „Školka“ Jan Vlastimír Svoboda. Koncem čtyřicátých let vydávají oficiální rakouské úřady „Nástin zásad veřejného vyučování v Rakousku“, v němž se navrhuje, aby tělesná výchova byla zařazena do učebních programů národních a střed-

ních škol. Nakonec byl tělocvik, v revolučním roce 1848, zaveden do reálků a gymnázií v Rakousku jako nepovinný předmět.

Významnou úlohu ve stejné době sehrávali i studenti pražských vysokých škol. V petici císařovi žádali, aby stát zřizoval na vysokých školách tělocvičné ústavy, plavecké bazény a ustavoval na nich speciálně školené učitele. Studenti dále žádali o povolení zakládat tělocviční spolky a rozšířit tak tělovýchovné aktivity i mimo rámec školské soustavy. V cestě šíření tělesné výchovy a sportu na školách stálo i dobově rozšířené mínění herbartovské pedagogiky, které tělocvik považovalo za zručnost nehodnou a tudíž nevhodnou pro pěstování na školách. Naopak pozitivně působily univerzitní přednášky světově proslulého fyziologa *Jana Evangelisty Purkyně*, který jako objevitel živé buňky zdůrazňoval pozitivní význam tělesných cvičení.

Postoj rakouských vládních úřadů ke školnímu předmětu *tělesná výchova* byl do určité míry ovlivněn i rostoucím dobovým povědomím nízké fyzické úrovně rakouského vojska. Zčásti i z tohoto důvodu, dle rozhodnutí školského zákona, byla od roku 1869 na nově zřizovaných obecných a měšťanských školách pěstována povinná tělesná výchova. Jednotlivé země monarchie po německých školách zaváděly tělesnou výchovu na ostatních školách postupně. Zvýšená péče věnovaná tělesné výchově měla v Rakousku, v druhé polovině devatenáctého století, zabezpečit lepší přípravu mládeže pro potřeby armády. (Perůtka, 1985)

Skutečná pevná pravidla pro výuku povinné tělesné výchovy na školách byla u nás zavedena až se vznikem samostatné Československé republiky po roce 1918. Agendu školní tělesné výchovy řídilo Ministerstvo školství a národní osvěty. V roce 1920 byl navíc ustanoven Poradní výbor tělesné výchovy. Velký vliv na obsahovou náplň statné Československé republiky přinesl i důraz na humanizaci školních tělovýchovných aktivit. Jejich masovému rozšíření přispěl i rozvoj hromadných tělovýchovných vystoupení a šířící se popularita zájmového a soutěžního sportu, zejména na úrovni kolektivních míčových her.

V období *Druhé světové války* tělesná výchova v kontextu dobových dramát znovu nabyla charakteru branné výchovy.

Zásadní společenské, politické a kulturní změny devadesátých let s sebou přirozeně přinesly změny v přístupu a uskutečňování tělesné výchovy a sportu mezi mládeží. Adekvátnímu sociálnímu, morálnímu a psychickému vývoji mládeže mělo napomoci i ožívování původních olympijských idejí v tělovýchovné činnosti. Úmyslné pěstování volných vlastností,

houževnatosti, samostatnosti a cíleně kladného vztahu ke sportovním aktivitám bylo na půdě školy oslabováno nedostatečným počtem sportovišť a jejich kapacitou a zastaralým technickým vybavením. Nedostatečným podnětem se pro žáky a studenty stal také malý objem hodin školní tělesné výchovy, která nenaplňovala jejich očekávání. (Sekot, 2003)

3.2.3 Vznik a vývoj organizovaného sportu

Československo patřilo k zemím, které již na půdě historických zemí ve druhé polovině 19. století při využití řady mezinárodně sdílených tělovýchovných metod, rozvíjelo mezi mládeží zejména tělesná cvičení. Ta byla hromadně praktikována na půdě *Sokola* či dále na půdě nábožensky orientovaného *Orla*. Postupně se rozvíjí chápání přirozené tělesné výchovy a je tak položen základ sportovní soutěživosti v plavání, bruslení, atletice atd. (Sekot, 2003)

V roce 1862 vzniká **Tělocvičná jednota Pražská**, předchůdkyně **Sokola Pražského**. U kolébky tohoto spolku stáli především *Miroslav Tyrš* (1832-1884) a *Jindřich Fügner* (1822-1865). Tyršova práce *Základové tělocviku* vypovídá o svém autorovi jako vynikajícím tělovýchovném odborníkovi. Najdeme zde výklad sokolské tělocvičné soustavy, která dělí tělesná cvičení do následujících skupin: 1. cvičení bez náradí a bez pomoci nebo odporu jiných, 2. cvičení nárad'ová, 3. cvičení toliko pomocí jiných proveditelná (ve skupinách), 4. úpolová (odpory, zápas, rohování, šerm).

Pod jeho vedením byly v Sokole položeny i základy sportovní gymnastiky, atletiky, turistiky a některých vojenských cvičení. Tyršovi následovníci většinou sport odmítali, a tak se většina sportů v českých zemích začala rozvíjet nezávisle na sokolské organizaci.

V šedesátých letech 19. století začaly vznikat sokolské spolky v mnoha dalších českých městech, ale myšlenka založit celonárodní sokolskou organizaci se naplnila až v roce 1889, kdy vznikla Česká obec sokolská. V roce 1892 byla založena Moravsko-slezská obec sokolská, ale obě se sjednotily jako *Česká obec sokolská* až v roce 1904. (TJ Sokol pražský, ©2005-2012)

3.3 Sport v kontextu dnešní doby

Slepičková (2005) uvádí, že pohled na sport se ve světě v posledních letech výrazně změnil. Stejně jako společnost se mění i sport a volný čas. Proces proměny je dvojsměrný. Na jedné straně na ně reaguje, na druhé je zpětně ovlivňuje. Pro současný společenský i spor-

tovní vývoj v hospodářsky rozvinutých zemích jsou určující dva hlavní trendy. Za ty jsou považovány globalizace a individualizace.

Dle Sekota (2003) sport nikdy nebyl tak všudypřítomný jako právě v současnosti. Nehrál v životě lidí v tolika společnostech tak důležitou úlohu jako právě dnes. Ani pohybové sportovní a herní aktivity nebyly nikdy tak úzce spjaty s tvorbou zisku, procesem socializace, patriotismem a osobní kondicí a zdravím. Organizovaný sport se postupně stal kombinací byznysu, zábavy, výchovy a morálního výcviku, technologických aplikací, stvrzením spojení národních a korporálních zájmů. Tyto základní charakteristiky spolu s dominantními znaky výkonnostního sportu činí ze sportu nezastupitelný fenomén, důležitý v minulosti, současnosti i budoucnosti.

3.4 Možnosti sportovního využití v Uherském Hradišti

Město Uherské Hradiště je vybaveno širokou řadou zařízení pro sport a rekreační aktivity. V rámci rozsáhlé rekonstrukce a modernizace městského sportovního areálu byla v roce 2002 úspěšně dokončena výstavba atletického stadionu. Otevření nového fotbalového stadionu pro 8 tisíc sedících diváků se uskutečnilo v roce 2010. Vrcholoví, výkonnostní, ale i rekreační sportovci a celá sportovní veřejnost má možnost využívat aquapark, zimní stadion, dva sportovní stadiony, několik sportovních hřišť i tělocvičen a další zařízení. (Městský Úřad Uherské Hradiště, ©2010)

3.4.1 Sportovní zařízení a organizace Města Uherské Hradiště

Uherské Hradiště vlastní a provozuje tzv. Městský sportovní a rekreační areál, který prošel v období let 2001 – 2004 rozsáhlou rekonstrukcí a modernizací. Celý areál je rozdělen do následujících zařízení:

- **Městský fotbalový stadion** – moderní sportovní stánek s certifikací UEFA, vyhřívaným trávníkem a kapacitou 8 121 sedících diváků.
- **Sportovní hala** – hlavní sál s povrchem lbadur má rozměr 43 x 22 m (volejbal, házená, sálová kopaná). V objektu se dále nachází šermířský sál, squash centrum, posilovna a fitness centrum).

- **Atletický areál** – Atletická dráha (tartan), sektory pro atletické disciplíny, travnatá plocha.
- **Volejbalový areál** – moderní areál se 3 kurty pro plážový volejbal, dvěma antukovými kurty a tribunou pro diváky.
- **Zimní stadion** – krytá ledová plocha
- **Aquapark** – moderní stavba byla dokončena v roce 2010, vítěz ceny "Bazén roku ČR" za rok 2010.
- **Letní koupaliště** – obsahuje plavecké bazény, dětská brouzdaliště, minigolf, beach volejbal, stolní tenis, bufet.
- **Sportovní areál na sídlišti Východ** – dvě víceúčelová asfaltová hřiště a travnatá plocha pro kopanou.

Město nabízí mnohem více sportovních zařízení, která jsou situována po celém Uherském Hradišti a jsou i dobře dostupná.

Sportovní a tělovýchovné organizace

Zde uvádím přehled nejznámějších organizací v Uherském Hradišti:

- **TJ Slovácká Slávia** – atletika, házená, jóga, judo, krasobruslení, kulturistika, plavání, sportovní gymnastika, šachy, šerm, volejbal, lyžování.
- **1. FC SLOVÁCKO** – prvoligový fotbalový tým.
- **HC** – hokej.
- **TJ Sokol** – gymnastika, plavání, atletika, lyžování, turistika, volejbal, malá kopaná, softtenis, florbal, košíková, softbal, cvičení.
- **Tenisový klub** – tenis. (Městský Úřad Uherské Hradiště, ©2010)

3.5 Základní škola Sportovní Uherské Hradiště

Škola poskytuje základní vzdělání v 1. – 9. ročníku a žáci mohou navštěvovat třídy s běžnou výukou od 1. ročníku a s rozšířenou výukou tělesné výchovy – sportovní třídy – od 3.

ročníku, nově jedna sportovní třída a od 5. ročníku dvě sportovní třídy. Sportovní třídy jsou vhodné pro chlapce i dívky se zájmem o sport (úzká spolupráce školy zejména s oddíly kopané, ledního hokeje, lehké atletiky, florbalu, aerobiku, volejbalu, ale i jiných).

Odborná a široká veřejnost hovoří o škole jako o nejlépe umístěné škole v České republice z hlediska podmínek pro sportování a aktivity žáků. Škola nabízí aquapark s plaveckým bazénem, atletický, fotbalový a zimní stadion, sportovní hala s fitness centrem a šermířským sálem, dopravní dětské hřiště, areál s kurty na beach volejbal, volejbal, malou kopanou, tenis, basketbal. To vše spolu se školní tělocvičnou, posilovnou, atriem a dětským hřištěm tvoří výjimečný sportovně rekreační komplex.

Co se týče tělesné výchovy, škola učí žáky od 1. ročníku bruslit a plavat. Žáci ve sportovních třídách mají 5 hodin tělesné výchovy týdně, zaměřených na všeobecnou sportovní přípravu s regenerací formou plavání. Dále mají možnost navštěvovat různé sportovní oddíly, které zajišťují následnou sportovní přípravu – 1. SK Uherské Hradiště (sportovní klub, který zastřešuje oddíly florbalu a aerobiku), 1. FC Slovácko, AC Uherské Hradiště, HC Uherské Hradiště a jiné. Škola vše směřuje k harmonickému rozvoji pohybových schopností a herních dovedností žáků.

Celkovou snahou školy je: vytvořit pro žáky co nejlepší studijní a sportovní podmínky, vést je ke zdravému životnímu stylu a eliminovat rizikového chování dětí (drogy, šikana, kriminalita apod.), které je v současné době tolik ohrožující. (ŽŠ UH Sportovní, ©2012)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA REALIZOVANÉHO VÝZKUMU

Ve své práci se zabývám výzkumem, který zjišťuje způsoby trávení volného času sportem u dětí druhého stupně základní školy v Uherském Hradišti. Jak je níže uvedeno v textu, výzkumné šetření bylo realizováno prostřednictvím dotazníků, pomocí kvantitativní metody. Dotazník vyplnilo celkem 118 respondentů druhého stupně Základní školy Sportovní v Uherském Hradišti.

4.1 Výzkumný problém

„Jakým způsobem tráví děti volný čas ve sportovních a nespportovních třídách?“

Ve výzkumné části své bakalářské práce jsem se zaměřila na sportovní a nespportovní třídy 3. ZŠ Sportovní v Uherském Hradišti, kde jsem zkoumala: „Jakým způsobem tráví děti svůj volný čas“. Srovnávala jsem sportovní a nespportovní třídy, respektive žáky 5. a 9. tříd s různým zaměřením.

4.2 Výzkumný cíl

Cílem výzkumného šetření je zjistit, jakým způsobem tráví volný čas děti na druhém stupni 3. ZŠ Sportovní v Uherském Hradišti - ve sportovních a nespportovních třídách.

Vymezila jsem také *dílčí cíle*, jimiž jsou: Jak často a s kým děti aktivně sportují, případně kolik času věnují aktivnímu pohybu. Dále mě zajímá, jakým způsobem tráví děti větší část svého volna a jakým aktivitám dávají přednost. Posledním cílem bude zjistit, proč se děti rozhodly sportovat, zda pro ně má pohyb nějaký význam a co jim přináší.

4.2.1 Hypotézy

Pro svůj výzkum jsem si stanovila následující hypotézy:

$1H_0$: Žáci pátého ročníku sportovní i nespportovní třídy tráví volný čas sportem stejnoměrně.

$1H_A$: Žáci sportovní třídy pátého ročníku sportují ve volném čase častěji než žáci z nespportovní třídy pátého ročníku.

$2H_0$: Žáci devátého ročníku sportovní i nespportovní třídy tráví u počítače stejně dlouhou dobu.

$2H_A$: Žáci devátého ročníku třídy nespportovní tráví u počítače delší čas, než žáci sportovní třídy devátého ročníku.

4.3 Metody výzkumu

Výzkum realizuji prostřednictvím použití kvantitativní metody, pomocí dotazníku. Pro tuto metodu jsem se rozhodla, neboť mi umožňuje získat velké množství dat při malé investici času. Je také nejfrekventovanější metodou zjišťování údajů. Při sestavování dotazníku jsem se nechala inspirovat doporučením, které uvádí Chráska, kde kvantitativní výzkum vychází z přesvědčení, že existuje pouze jedna objektivní realita, která není závislá na našich citech nebo přesvědčení. (Chráska, 2007).

Předem jsem si pečlivě sestavila a formulovala otázky, aby byly jasné a srozumitelné všem respondentům, a následně jsem je použila v dotazníku (vzor uvádím v příloze P I). Dotazník se skládal z osmnácti otázek a byl zcela anonymní. Zvolila jsem otázky uzavřené, kde měli respondenti na výběr z možností mnou navržených - dichotomické, polouzavřené, kde jsem nechala dostatečný prostor, aby se respondenti případně sami vyjádřili a v poslední řadě škálové. Uzavřené otázky nabízely několik možných variant odpovědí, ze kterých si dotazovaní vybírali jednu nebo více odpovědí, které se nejvíce blížily jejich názoru.

4.4 Druh výzkumu

Existuje mnoho způsobů, jak vybírat jedince tak, aby danou skupinu osob dobře reprezentovali. Já jsem zvolila výběr záměrný. O volbě druhu výzkumu nerozhoduje náhoda, ale úsudek výzkumníka. (Chráska, 2007)

4.5 Výzkumný vzorek

Výzkumné šetření jsem uskutečnila na 3. Základní škole Sportovní v Uherském Hradišti. Šlo o záměrný výběr žáků pátých a devátých ročníků, kde jsem formou dotazníku zjišťovala, jakým způsobem tráví tyto děti volný čas a zdali se ve svém volnu věnují pohybovým aktivitám. Mého šetření se účastnilo 118 respondentů, z toho 48 dívek a 70 chlapců. Do-

tazník byl rozdělán do čtyř tříd, z nichž dvě třídy (5. + 9. třída) byly sportovní a dvě nespportovní (5. + 9. třída).

4.6 Zpracování dat

Sběr dat byl situován záměrně ke konci března 2012, jelikož žáci ze sportovních tříd se v lednu a únoru účastnili sportovních akcí a soustředění.

Získaná data jsem zpracovala pomocí matematicko-statistických metod a pro přehlednost jsem vše zaznamenala do tabulek, kde uvádím absolutní četnost a relativní četnost v %.

Otázky č. 1 – č. 3 jsem vyhodnotila společně, a tudíž byl do tab. 1 zaznamenáno pohlaví, třída a také rozdělení tříd na sportovní a nespportovní. U otázek č. 7, č. 10, č. 15 a č. 18 jsem výsledky vyhodnotila jako celý výzkumný vzorek. Dále už byla každá otázka rozdělena zvlášť na 5. a 9. třídu – sportovní a nespportovní. Otázky č. 8 a č. 9 jsem zpracovala tak, abych mohla potvrdit, či vyvrátit hypotézu 1H a 2H.

4.7 Výsledky výzkumu

Výsledky jsem zpracovávala pomocí programu Microsoft Excel. Na základě sestavení tabulek, zaznamenávání hodnot a pomocí užitých funkcí jsem vyhodnocovala získaná data.

4.7.1 Složení výzkumného vzorku

Výzkumný soubor tvořilo 48 dívek a 70 chlapců ve věku od deseti do patnácti let, celkem tedy 118 dětí. Žáci byli rozděleni dle návštěvnosti sportovní a nespportovní třídy. Žáků ze sportovních tříd bylo celkem 57, z nichž bylo 19 dívek a 38 chlapců. Děti z nespportovních tříd bylo 61, z toho 29 děvčat a 32 chlapců. Pro přehlednost uvádím tabulku tab. 1, kde jsou rozepsány jednotlivé třídy, druh třídy a pohlaví a počet respondentů.

třída	sportovní		nesportovní		celkem
	dívky	chlapci	dívky	chlapci	
5. třída	7	21	14	16	58
9. třída	12	17	15	16	60
celkem	19	38	29	32	118

Tabulka 1 Složení výzkumného vzorku

4.7.2 Vyhodnocení otázek výzkumu

Otázka č. 4: „Kolik hodin denně během týdne máš čas věnovat se svým zájmům?“

Jak je vidno z tab. 2, děti 5. ročníku sportovní třídy uvedlo 7,10% a děti z nespportovní třídy 10%, že nemají dostatek volného času, neboť se nejpravděpodobněji musí věnovat přípravě do školy. Denně má během týdne 1 – 2 hodiny čas 46,4% žáků ze sportovní a z třídy nespportovní tuto možnost nikdo nezaznačil. U odpovědi 2 – 4 hodiny, žáci ze sportovní získali stejné procento 46,4% jako u odpovědi předchozí a žáků z nespportovní třídy bylo 10%. Největší rozdíl v množství volného času byl v uvádění možnosti 4 a více hodin, kdy ani jeden žák ze sportovní třídy nezaznačil tuto možnost. Naopak žáků z nespportovní třídy bylo 80%, což byla jejich nejčastěji uváděná odpověď pro množství volného času.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
nemám volný čas	2	7,10%	3	10%
1 - 2 hod	13	46,4%	0	0%
2 - 4 hod	13	46,4%	3	10%
4 hod a více	0	0%	24	80%

Tabulka 2 Množství volného času žáků 5. třídy

Žáci 5. třídy sportovní se v mnohém shodovali s žáky 9. třídy sportovní (viz tab. 3), avšak ti uvedli, že dostatek volného času nemá 17,2% a žáci 9. třídy nespportovní 13%. Dostatek volného času 1 – 2 hodiny má 44,8% žáků sportovní třídy a 35,5% nespportovní, 2 – 4 hodiny volného času má 41,4% žáků sportovní a 38,7% žáků nespportovní třídy. Obdobný případ jako u žáků 5. třídy sportovní nastal i u žáků 9. třídy sportovní, kde žádný žák neuvedl možnost 4 a více hodin. Žáků z nespportovní třídy bylo 13% pro tuto možnost odpovědi.

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
nemám volný čas	5	17,2%	4	13%
1 - 2 hod	13	44,8%	11	35,5%
2 - 4 hod	12	41,4%	12	38,7%
4 hod a více	0	0%	4	13%

Tabulka 3 Množství volného času žáků 9. třídy

Otázka č. 5: „Myslíš si, že máš dostatek času věnovat se svým zájmům?“

Tato otázka mírně korespondovala s předchozím dotazem, avšak zde jsem se chtěla zaměřit na odhad žáků, co si myslí o dostatku svého volného času. Respondenti měli na výběr z možností *ano* a *ne*.

Oba ročníky, 5. i 9. třídy, sportovní i nespportovní uváděli ve většině případů možnost první – *ano*. Děti 5. třídy (viz tab. 4) uvedly, že 82,1% sportovních a 93,3% nespportovních žáků si myslí, že má dostatek volného času. Ze sportovní třídy si to nemyslí 17,9% a z nespportovní 6,7%. Žáků 9. třídy (viz tab. 5) souhlasilo, že 65,5% sportovní a 87,1% nespportovní má dostatek volného času věnovat se svým zájmům a nesouhlasilo 17,2% sportovních a 12,9% nespportovních žáků.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
ano	23	82,1%	28	93,3%
ne	5	17,9%	2	6,7%

Tabulka 4 Myslíš, že máš dostatek volného času? (5. třída)

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
ano	19	65,5%	27	87,1%
ne	10	17,2%	4	12,9%

Tabulka 5 Myslíš, že máš dostatek volného času? (9. třída)

Otázka č. 6: „S kým nejvíce trávíš svůj volný čas?“

Z uvedených tabulek vyplývá, že děti 5. ročníku (viz tab. 6) sportovní třídy tráví času s rodiči 25%, kdežto žáků nespportovní třídy pouze 6,7%, což byli jen 2 žáci. V 9. ročníku (viz tab. 7), ve sportovní i nespportovní třídě, byla první odpověď zaznačena nízkým počtem žáků – sportovní 3,4% a nespportovní 9,7%. Se sourozenci tráví 10,7% sportovních a 16,7% nespportovních dětí 5. ročníku, žádné procento sportovních a 9,7% žáků 9. ročníku. S kamarády tráví nejvíce času žáci 9. ročníku sportovní třídy – 96,6%, dále je to 80,6% žáků nespportovní třídy 9. ročníku, poté 76,7% žáků nespportovní třídy 5. ročníku a nakonec 60,7% žáků 5. ročníku třídy sportovní. Poslední možnost odpovědi sám označil 1 žák sportovní třídy 5. ročníku, což znamenalo 3,6%.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
s rodiči (rodinou)	7	25%	2	6,7%
se sourozenci	3	10,7%	5	16,7%
s kamarády	17	60,7%	23	76,7%
sám	1	3,6%	0	0%

Tabulka 6 S kým nejvíce trávíš svůj volný čas?(5. třída)

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
s rodiči (rodinou)	1	3,4%	3	9,7%
se sourozenci	0	0%	3	9,7%
s kamarády	28	96,6%	25	80,6%
sám	0	0%	0	0%

Tabulka 7 S kým nejvíce trávíš svůj volný čas?(9. třída)

Otázka č. 7: „Jakou činností nejraději trávíš svůj volný čas?“

Při odpovědi na tuto otázku měli respondenti na výběr z osmi možností, přičemž se objevila i možnost jiné, kde respondenti v případě zvolení této možnosti měli uvést konkrétní činnost, kterou tráví volný čas.

Z tab. 8 jistě vyplývá, že nejčastější odpovědi dotazovaných bylo, že nejraději tráví svůj volný čas s kamarády, tuto možnost uvedlo 46,6%. Na druhém místě se umístil počítač, ten uvedlo 22%, poté 17,8% sport, 4,2% získalo sledování TV, 2,5% výlety a 1,7% kultura.

Možnost jiné zvolilo celkem 5 dětí, tedy 4,2%, kde jako nejraději prováděnou činnost ve volném čase uváděli – poslouchání hudby (2), jízdu na kole, tanec a kreslení.

odpovědi	absolutní četnost	relativní četnost v %
sport	21	17,8%
kamarádi	55	46,6%
PC - internet, hry	26	22%
sledování TV	5	4,2%
čtení	1	0,8%
kultura-kino,divadlo	2	1,7%
výlety	3	2,5%
jiné	5	4,2%

Tabulka 8 Jakou činností nejraději trávíš svůj volný čas?

Otázka č. 8: „Kolik času denně trávíš u PC?“

U této otázky jsem si stanovila hypotézu 2H, která se vztahuje na žáky 9. ročníku, a proto jsem celkový vzorek respondentů opět rozdělila na oba ročníky, sportovní a nespportovní třídu.

Z 5. ročníku (viz tab. 9) stráví denně u počítače méně než hodinu 28,6% sportovních a 20% nespportovních žáků, 1 – 2 hodiny 46,4% sportovních a 60% nespportovních dětí, 2 – 3 hodiny 17,9% sportovních a 6,7% nespportovních žáků a více jak 4 hodiny denně stráví u počítače 7,1% sportovních a 13,3% nespportovních žáků.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
méně než hodinu	8	28,6%	6	20%
1 - 2 hod	13	46,4%	18	60%
2 - 3 hod	5	17,9%	2	6,7%
3 hod a více	2	7,1%	4	13,3%

Tabulka 9 Kolik času denně trávíš u PC?(5. třída)

Žáci z 9. ročníku (viz tab. 10) se denně u počítače nezdrží méně než hodinu, ale začínají spíše už na 1 – 2 hodině, a to přesně 41,4% žáků ze sportovní třídy, žáci z nespportovní třídy tuto možnost neuváděli. Odpověď 2 – 3 hodiny uvedlo 31% žáků sportovní a 38,7% žáků nespportovní třídy. Nejvyšší procento 61,3% bylo uvedeno u poslední odpovědi 4 a více hodin, žáky nespportovní třídy. Žáci ze sportovní třídy tuto možnost uváděli nejméně – 27,6%.

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
méně než hodinu	0	0%	0	0%
1 - 2 hod	12	41,4%	0	0%
2 - 3 hod	9	31%	12	38,7%
3 hod a více	8	27,6%	19	61,3%

Tabulka 10 Kolik času denně trávíš u PC?(9. třída)

Z tab. 10 můžeme vyčíst, že žáci 9. ročníku sportovní třídy stráví denně u počítače 1 – 2 hodiny, kdežto žáci nespportovní třídy 3 hodiny a více, jelikož nejsou sportovně vytížení.

Otázka č. 9: „Jak často aktivně sportuješ?“

K dané otázce jsem stanovila hypotézu 1H, která je zaměřena na žáky 5. ročníku.

Žáků 5. ročníku (viz tab. 11) denně sportuje ve sportovní třídě 82,1%, v nespportovní 16,7%. Několikrát měsíčně sportuje 17,9% žáků sportovní a 36,7% nespportovní třídy. Možnost několikrát měsíčně uvedli jen žáci nespportovní třídy – 26,7%. A nakonec možnost – nespportuji, zodpovědělo 20% žáků nespportovní třídy.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
(téměř) denně	23	82,1%	5	16,7%
několikrát týdně	5	17,9%	11	36,7%
několikrát měsíčně	0	0%	8	26,7%
nesportuji	0	0%	6	20%

Tabulka 11 Jak často aktivně sportuješ? (5. třída)

V 9. ročníku (viz tab. 12) odpovědělo 100% žáků sportovní třídy, že aktivně sportují každý den a nespportovních žáků sportuje denně 25,8%. Několikrát týdně sportuje 54,8%, několikrát měsíčně 19,4% a poslední možnost nebyla zvolena.

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
(téměř) denně	29	100%	8	25,8%
několikrát týdně	0	0%	17	54,8%
několikrát měsíčně	0	0%	6	19,4%
nesportuji	0	0%	0	0%

Tabulka 12 Jak často aktivně sportuješ? (9. třída)

Otázka č. 10: „Jaký druh sportu upřednostňuješ?“

Z celkového počtu respondentů (viz tab. 13) nejvíce 55,9% uvedlo kolektivní sport, 26,3% se nemohlo přesně rozhodnout a 17,8% preferuje individuální sporty.

odpovědi	absolutní četnost	relativní četnost v %
individuální	21	17,8%
kolektivní	66	55,9%
nemůžu se rozhodnout	31	26,3%

Tabulka 13 Jaký druh sportu upřednostňuješ?

Otázka č. 11: „Kdyby sis mohl/a vybrat, co bys ve svém volném čase dělal/a nejraději?“

V této škálové otázce bylo sedm možností, které měli respondenti seřadit od nejlepší 1 k nejhorší 7 (viz tab. 14, 15, 16, 17).

Vyhodnocení jsem provedla pomocí funkce *medián*, což je prostřední hodnota z řady hodnot seřazených podle velikosti. Je to ta hodnota, která rozděluje soubor dat na dvě stejné části (počet hodnot menších nebo stejně velkých jako medián je stejný jako počet hodnot větších nebo stejně velkých jako medián). (Chráška, 2007)

5. třída sportovní - oblíbené činnosti		
odpovědi	holky	kluci
sport	3	2
televize	6	5
PC	6	3
kamarádi	2	1
čtení knih	7	7
poslouchání hudby	3	5
rodina/sourozenci	2	6

Tabulka 14 Oblíbené činnosti ve volném čase žáků 5. ročníku sportovní třídy

9. třída sportovní - oblíbené činnosti		
odpovědi	holky	kluci
sport	3	2
televize	5,5	5
PC	4	3
kamarádi	1	1
čtení knih	6	7
poslouchání hudby	2,5	4
rodina/sourozenci	5,5	6

Tabulka 15 Oblíbené činnosti ve volném čase žáků 9. ročníku sportovní třídy

5. třída nespportovní – oblíbené činnosti		
odpovědi	holky	kluci
sport	2	2,5
televize	5	4,5
PC	4	2,5
kamarádi	1	1
čtení knih	7	7
poslouchání hudby	4	4,5
rodina/sourozenci	6	6

Tabulka 16 Oblíbené činnosti ve volném čase žáků 5. ročníku nespportovní třídy

9. třída nespportovní – oblíbené činnosti		
odpovědi	holky	kluci
sport	3	3,5
televize	6	5
PC	2	2
kamarádi	2	1
čtení knih	6	7
poslouchání hudby	3	4
rodina/sourozenci	6	6

Tabulka 17 Oblíbené činnosti ve volném čase žáků 9. ročníku nespportovní třídy

Otázka č. 12: „Provozuješ závodně nějaký sport?“

Od této otázky se odvíjí následující tři dotazy, vztahující se na žáky, kteří aktivně sportují a odpoví na tuto otázku kladně.

Žáci 5. (viz tab. 18) i 9. ročníku (viz tab. 19) sportovní třídy odpověděli v obou případech 100% kladně. Žáků z 5. ročníku nespportovní třídy závodně sportuje 36,7% a zbylých 63,3% se žádnému sportu aktivně nevěnuje. Podobné výsledky jsem zaznamenala i u žáků 9. ročníku nespportovní třídy, kde závodně provozuje sport 19,4% a neúčastní se 80,6%.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
ano	28	100%	11	36,7%
ne	0	0%	19	63,3%

Tabulka 18 Provozuješ závodně nějaký sport? (5. třída)

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
ano	29	100%	6	19,4%
ne	0	0%	25	80,6%

Tabulka 19 Provozuješ závodně nějaký sport? (9. třída)

Otázka č. 13: „Pokud provozuješ závodně nějaký sport, kolikrát týdně trénuješ?“

Vzhledem k předchozí otázce, ve které zodpovědělo pouze 17 žáků z nespportovních tříd 5. a 9. ročníku, že provozují závodně nějaký sport, se v následujících třech otázkách, včetně, musí počítat s menším počtem respondentů – zejména u nespportovních tříd.

Žáci 5. ročníku (viz tab. 20) sportovní třídy odpovídali až od druhé možnosti, kdy 21,4% sportuje 2krát týdně. Žáků z nespportovní třídy sportuje 1krát týdně 36,4% a 2krát týdně 63,3%. K dalším dvěma možnostem se žáci z nespportovní třídy nevyjádřili. Naopak sportovních dětí sportuje 3krát týdně 75% a dalších 3,6% sportuje 3krát týdně i více.

U žáků 9. ročníku (viz tab. 21) sportovní i nespportovní třídy se nikdo k první možnosti odpovědi 1krát týdně nevyjádřil. Žáků ze sportovní třídy zaznačilo odpověď 2krát týdně 10,3% a žáků z nespportovní třídy 33,3%. Nejvyšší procento uváděných odpovědí bylo u třetí možnosti, kdy 86,2% sportovních a 66,7% nespportovních žáků uvedlo, že trénují 3krát týdně. Více než 3krát týdně sportuje 3,4% žáků ze sportovní třídy a nespportovní žáci tuto možnost neuváděli.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
1krát týdně	0	0%	4	36,4%
2krát týdně	6	21,4%	7	63,6%
3krát týdně	21	75%	0	0%
vícekrát než 3krát týdně	1	3,6%	0	0%

Tabulka 20 Kolikrát týdně trénuješ? (5. třída)

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
1krát týdně	0	0%	0	0%
2krát týdně	3	10,3%	2	33,3%
3krát týdně	25	86,2%	4	66,7%
vícekrát než 3krát týdně	1	3,4%	0	0%

Tabulka 21 Kolikrát týdně trénuješ? (9. třída)

Otázka č. 14: „Proč ses rozhodl pro sport?“

Nejvíce uváděnou odpovědí, co přimělo žáka rozhodnout se sportovat (u obou ročníků sportovní i nespportovní třídy), byla první možnost, tedy, že to bylo jejich rozhodnutí. Žáci sportovních tříd 5. (viz tab. 22) a 9. ročníku (viz tab. 23) měli podobné procento – 5. ročník 82,1% a 9. ročník 82,8%. U žáků nespportovních tříd 5. ročníku uvedlo tuto možnost 90,9% a 9. ročníku 83,3%. Na rozhodnutí rodičů dalo ze sportovní třídy 5. ročníku 17,9%, z nespportovní 9,1% a z 9. ročníku 6,9% žáků sportovní třídy a nespportovní žáci u této možnosti neoznčili nic. Doporučení lékaře se drželi pouze žáci 9. ročníku, a to 10,3% žáků sportovní a 16,7% žáků nespportovní třídy.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
bylo to mé rozhodnutí	23	82,1%	10	90,9%
bylo to hlavně rozhodnutí rodičů	5	17,9%	1	9,1%
na doporučení lékaře	0	0%	0	0%

Tabulka 22 Proč ses rozhodl pro sport? (5. třída)

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
bylo to mé rozhodnutí	24	82,8%	5	83,3%
bylo to hlavně rozhodnutí rodičů	2	6,9%	0	0%
na doporučení lékaře	3	10,3%	1	16,7%

Tabulka 23 Proč ses rozhodl pro sport? (9. třída)

Otázka č. 15: „Co ti přináší sport?“

K této otázce se vyjadřovalo stále jen 74 respondentů (viz tab. 24) z celkového počtu dotazovaných. Kdy si respondenti mohli vybírat ze tří možných uvedených odpovědí, co jim přináší sport. Nikdo z dotazovaných nevěděl, že by sport provozoval z donucení nebo, že

by musel. Většina odpovídala kladněji. V případě, že sport přináší radost a zábavu odpovědělo 71,6% žáků a zbylých 28,4% uvedlo, že přínos vnímají ve zlepšení fyzické kondice.

odpovědi	absolutní četnost	relativní četnost v %
radost, zábavu	53	71,6%
zlepšení fyzické kondice	21	28,4%
nic, provozuji ho, protože musím	0	0%

Tabulka 24 Co ti přináší sport?

Otázka č. 16: „Sportuješ raději:...”

V tento moment již odpovídali všichni tazání respondenti, celkem 118 žáků.

Žákům jsem dala na výběr dvě možnosti, buď raději sportují v týdnu či o víkendu. U žáků 5. ročníku (viz tab. 25) ve sportovní i nespportovní třídě jasně zvítězilo sportování o víkendu, 67,9% dětí ze sportovní a 70% z nespportovní třídy. V týdnu sportuje 32,1% žáků sportovní a 30% žáků nespportovní třídy. Respondenti 9. ročníku (viz tab. 26) třídy sportovní uvedli, že 69% sportuje raději v týdnu a 31% o víkendu a v nespportovní třídě bylo 45,2% žáků, kteří preferují sport v týdnu a 54,8% spíše o víkendu.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
v týdnu	9	32,1%	9	30%
o víkendu	19	67,9%	21	70%

Tabulka 25 Preferování sportu. (5. třída)

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
v týdnu	20	69%	14	45,2%
o víkendu	9	31%	17	54,8%

Tabulka 26 Preferování sportu. (9. třída)

Otázka č. 17: „Sportuješ převážně:...”

K této otázce se žáci obou ročníků sportovních tříd (viz tab. 27, 28) vyjádřili v prvním bodě 100%, sportují tedy v oddíle. Jelikož ve sportovních třídách každý žák provozuje nějaký sport.

Děti nespportovní třídy 5. ročníku (viz tab. 27) sportují z 26,7% v oddílu či kroužku, největší část jich sportuje s kamarády – 43,3%, 10% sportuje s rodiči, nikdo nespportuje sám a 20% žáků nespportuje vůbec. Žáků 9. ročníku (viz tab. 28) nespportovní třídy sportuje 19,4% v oddílu nebo kroužku, nejraději sportují s kamarády – 64,5%, 16,1% sportují sami a s rodiči nebo vůbec nespportuje žádný z žáků.

5. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
v oddílu (kroužku)	28	100%	8	26,7%
s kamarády	0	0%	13	43,3%
s rodiči	0	0%	3	10%
sám	0	0%	0	0%
nesportují	0	0%	6	20%

Tabulka 27 S kým sportuješ? (5. třída)

9. třída	sportovní		nesportovní	
	absolutní četnost	relativní četnost v %	absolutní četnost	relativní četnost v %
odpovědi				
v oddílu (kroužku)	29	100%	6	19,4%
s kamarády	0	0%	20	64,5%
s rodiči	0	0%	0	0%
sám	0	0%	5	16,1%
nesportují	0	0%	0	0%

Tabulka 28 S kým sportuješ? (9. třída)

Otázka č. 18: „Myslíš si, že je pro tebe sport důležitý?“

Z celkového počtu respondentů si myslí 95,8%, že je pro ně sport důležitý a má pro ně určitý přínos. Pouhých 5 žáků – 4,2%, jednalo se o žáky 5. ročníku, se nemohlo rozhodnout.

odpovědi	absolutní četnost	relativní četnost v %
ano	113	95,8%
ne	0	0%
nevím	5	4,2%

Tabulka 29 Myslíš si, že je pro tebe sport důležitý?

4.7.3 Výpočet hypotéz

U výše uvedených hypotéz 1H a 2H, jsem nejprve formulovala nulovou a alternativní hypotézu, které jsou důležité pro začátek testu dobré shody chí-kvadrát.

Obecně platí, že nulová hypotéza (označovaná H_0) je předpoklad, že mezi sledovanými jevy není vztah. Naopak hypotéza alternativní (označovaná H_A) je předpoklad, že mezi

sledovanými jevy vztah je. O přijetí nebo odmítnutí uvedených hypotéz jsem rozhodovala na základě testování nulové hypotézy. K tomuto účelu jsem vypočítala tzv. *testové kritérium* (x), což je určitá číselná charakteristika odvozená ze zjištěných dat. U testu dobré shody chí-kvadrát byla testovým kritériem hodnota $x^2 = \sum (P - O)^2/O$, kde P je tzv. pozorovaná četnost a O je očekávaná četnost. Vypočítaná hodnota x^2 byla ukazatelem rozdílu mezi pozorovanou četností a očekávanou četností. Pro rozhodnutí o platnosti nulové hypotézy jsem postupovala tak, že vypočítanou hodnotu testového kritéria jsem srovnala s tzv. *kritickou hodnotou*, kterou jsem našla ve statistických tabulkách. Příslušnou kritickou hodnotu hledáme vždy pro určitou hladinu významnosti a určitý počet stupňů volnosti. *Hladina významnosti* je pravděpodobnost, že neoprávněně odmítneme nulovou hypotézu. *Počet stupňů volnosti* závisí u testu dobré shody chí-kvadrát na počtu řádků v tabulce, z níž bylo kritérium vypočítáno. Pokud nulovou hypotézu přijímáme, znamená to, že výsledky je možné vysvětlit působením náhody. K odmítnutí nulové hypotézy by bylo třeba, aby vypočítaná hodnota testového kritéria byla větší než hodnota kritická, znamenalo by to, že hypotézu nelze vysvětlit na základě náhody. (Chráška, 2007)

4.7.4 Výsledky hypotéz

Uvedený text nastínil, jakým způsobem jsem se dopracovala k výsledku obou hypotéz.

První hypotéza se týkala žáků 5. ročníku, zda tráví obě třídy, sportovní i nespportovní, čas sportem stejnoměrně, nebo zda žáci sportovní třídy sportují více než žáci nespportovní třídy. U této hypotézy byla hodnota testového kritéria větší než hodnota kritická, a proto byla nulová hodnota odmítnuta a přijala jsem hypotézu alternativní $1H_A$: Žáci sportovní třídy 5. ročníku sportují ve volném čase častěji než žáci nespportovní třídy 5. ročníku.

Druhá hypotéza byla směřována na žáky 9. ročníku, kde jsem zkoumala, kolik času tráví žáci sportovních a nespportovních tříd u počítače, zda obě třídy tráví tento čas stejnoměrně, nebo této činnosti holdují spíše nespportovní žáci. Výsledek uvedené hypotézy, byl takový, že jsem opět musela odmítnout nulovou hypotézu a přijmout alternativní hypotézu $2H_A$: Žáci 9. ročníku třídy nespportovní tráví u počítače delší čas, než žáci sportovní třídy 9. ročníku.

4.8 Shrnutí realizovaného výzkumu

Na základě mnou stanoveného cíle a dílčích cílů, jsem došla k závěru, že děti nejraději tráví svůj volný čas s kamarády a to buď při sportu, nebo u počítače. Žáci druhého stupně Základní školy Sportovní v Uherském Hradišti sportují nejčastěji v oddíle, jelikož většina z nich navštěvuje sportovní třídy. Dalším způsobem trávení volného času dětí je kolektivní sportování s vrstevníky. Děti ze sportovních tříd se udržují v kondici téměř denně a žáci z nespportovních tříd se snaží sportovat minimálně několikrát týdně. Jak již bylo zmíněno, většina žáků tráví větší část svého volna s kamarády, těm dávají největší přednost, dále je to poslouchání hudby, počítač a sport. Každý z žáků, který se rozhodl sportovat, se tak rozhodl na základě vlastního úsudku. Sport dětem přináší radost a zábavu a sportování obecně má pro žáky jistý význam.

ZÁVĚR

Kvalitou volného času se společnost zabývá čím dál více, neboť tento pojem v dnešní době nabývá stále většího významu. Dříve se tímto pojmem lidé natolik nezabývali, jelikož bylo podstatně méně možností jak využívat volný čas. V dnešní době mládež více uspokojuje zejména sledování televize, hraní her na počítači, sociální sítě a jiné, než trávení svého volného času v přímém kontaktu s kamarády. Nezbytným faktorem v ovlivňování volného času dětí je přístup rodičů. Rodiče by se měli především zajímat o činnosti svých dětí ve volném čase a zároveň se jim snažit porozumět, když sami velice dobře vědí, že děti mají svoji a budou jim názory rodičů připadat hloupé.

Pro každého z nás má slovo sport jiný význam, zaleží zejména na věku, rodinných a společenských okolnostech, materiálních možnostech a jiných. Pro někoho sport může znamenat radost, pro jiného utrpení a pro někoho je to jen bezvýznamné slovo.

Hlavním cílem této práce bylo získat přehled o způsobu trávení volného času dětí základní školy, jakým aktivitám dávají přednost, do jaké míry a zda-li vůbec provozují nějaký sport, co pro ně pohyb znamená, co jim přináší a kolik času mu věnují.

V praktické části byla popsána zejména metodologie a postup, jakým budou data získávána. Poté bylo provedeno zpracování dat dotazníkového šetření a jejich následná interpretace. Dotazník byl rozdán žákům Základní školy Sportovní v Uherském Hradišti a respondenti museli splňovat předem určená kritéria. Z výsledků byly zjištěny podobné pohledy na trávení volného času. Jak žáci 5. ročníku, tak i 9. ročníku se stavěli k trávení volného času sportem spíše pozitivně. Zvlášť jsem tedy vyhodnotila 5. a 9. ročník, jež jsem dále rozdělila na sportovní a nesportovní třídu. Co se týče pohybových aktivit, z výsledků vyplynulo, že většina žáků obou ročníků, nesportovní třídy, aktivně sportuje několikrát týdně a žáci sportovní třídy téměř denně a většina z nich upřednostňuje spíše kolektivní sporty.

Na základě výsledků výzkumného šetření mě mile překvapilo, že i přes dnešní virtuální a technicky vybavenou dobu, kdy světem vládne internet a komunikace spíše přes sociální sítě, si děti většinou najdou čas i na kvalitní trávení volného času, ať už je to návštěva kina či divadla nebo bavení se s přáteli, v oddílech nebo sportovních klubech aktivní formou, která jim přináší nejen radost a zábavu z pohybu, jde zde především o nápomoc ke zdravému tělesnému, psychickému a sociálnímu vývoji.

Není pravda, že máme málo času, pravdou však je, že ho mnoho promarníme. (Seneca ml.)

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČERTÍK, Miroslav a Věra FIŠEROVÁ. *Volný čas, životní styl a cestovní ruch*. Praha 8: Vysoká škola hotelová, 2009. ISBN 978-80-86578-93.
- [2] ĎURIŠOVÁ, Libuše. Výchovné zhodnocování volného času v „baťovském“ Zlíně. In KAŠPÁRKOVÁ, Svatava et al. *Výchova školní a mimoškolní na pokusných reformních měšťanských školách a možnosti výchovného zhodnocení volného času ve Zlíně*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-218-5.
- [3] HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [4] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [5] MATĚJČEK, Zdeněk a Jaromír LANGMEIER. *Počátky našeho duševního života*. Praha: Panorama, 1986, 365 s.
- [6] PÁVKOVÁ, Jiřina et al. *Pedagogika volného času. Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 3. aktualizované vyd. Praha: Portál, 2002. 221 s. ISBN 80-7178-711-6.
- [7] PÁVKOVÁ, Jiřina et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2008. 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6.
- [8] PERIČ, Tomáš. *Sportovní příprava dětí*. Praha: Grada Publishing, 2004. 198 s. ISBN 80-247-0683-0.
- [9] PERÚŤKA, Jaromír a Jaroslav MAREK. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 1985. ISBN 67-308-85.
- [10] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. 324 s. ISBN 80-7178-772-8.
- [11] SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-047-6.
- [12] SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. Praha: Karolinum, 2005. 115 s. ISBN 80-246-1039-6.
- [13] *Sociologický časopis*. Praha: Československá akademie věd, 1966, svazek 2

- [14] SPOUSTA, Vladimír et al. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta, 1996. ISBN 80-210-1275-7.
- [15] SPOUSTA, Vladimír et al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997. 183 s. ISBN 80-210-1007-X.
- [16] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
- [17] VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Volný čas a pedagogika zážitku*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta, 1992. ISBN 80-210-0428-2.
- [18] VILÍMOVÁ, Vlasta. *Didaktika tělesné výchovy*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-033-6.

Internetové zdroje:

- [19] ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *MŠMT: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. MŠMT, ©2006 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>.
- [20] ČESKÁ REPUBLIKA. *Historie sportu v ČR a důležité sportovní organizace. Czech.cz* [online]. ©2010 [cit. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Objevte-CR/Zivotni-styl-v-CR/Historie-sportu-v-CR-a-dulezite-sportovni-organiza>.
- [21] MĚSTSKÝ ÚŘAD UHERSKÉ HRADIŠTĚ. *Uherské Hradiště – Sport* [online]. Město Uherské Hradiště, ©2010 [cit. 2012-04-14]. Dostupné z: <http://www.mesto-uh.cz/Articles/3535-2-Sport.aspx>.
- [22] SOKOL PRAŽSKÝ. *Tělocvičná jednota Sokol pražský* [online]. ©2005-2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.sokolprazsky.cz/historie.php>.
- [23] ZÁKLADNÍ ŠKOLA SPORTOVNÍ UHERSKÉ HRADIŠTĚ. *Sportovní škola Uherské Hradiště* [online]. ©2012 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://www.zssport.uhedu.cz/zakladni-informace.htm>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AC	Atletický klub
FC	Fotbalový klub
ČR	Česká Republika
ČSTV	Český svaz tělesné výchovy
HC	Hokejový klub
IDM	Institut dětí a mládeže
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
SK	Sportovní klub
TJ	Tělovýchovná jednota
UEFA	Unie evropských fotbalových asociací
UH	Uherské Hradiště
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Složení výzkumného vzorku.....	33
Tabulka 2 Množství volného času žáků 5. třídy	34
Tabulka 3 Množství volného času žáků 9. třídy	34
Tabulka 4 Myslíš, že máš dostatek volného času? (5. třída)	35
Tabulka 5 Myslíš, že máš dostatek volného času? (9. třída)	35
Tabulka 6 S kým nejvíce trávíš svůj volný čas?(5. třída)	36
Tabulka 7 S kým nejvíce trávíš svůj volný čas?(9. třída)	36
Tabulka 8 Jakou činností nejraději trávíš svůj volný čas?	36
Tabulka 9 Kolik času denně trávíš u PC?(5. třída)	37
Tabulka 10 Kolik času denně trávíš u PC?(9. třída)	37
Tabulka 11 Jak často aktivně sportuješ? (5. třída).....	38
Tabulka 12 Jak často aktivně sportuješ? (9. třída).....	38
Tabulka 13 Jaký druh sportu upřednostňuješ?	38
Tabulka 14 Oblíbené činnosti ve volném čase žáků 5. ročníku sportovní třídy	39
Tabulka 15 Oblíbené činnosti ve volném čase žáků 9. ročníku sportovní třídy	39
Tabulka 16 Oblíbené činnosti ve volném čase žáků 5. ročníku nespportovní třídy	40
Tabulka 17 Oblíbené činnosti ve volném čase žáků 9. ročníku nespportovní třídy	40
Tabulka 18 Provozuješ závodně nějaký sport? (5. třída)	40
Tabulka 19 Provozuješ závodně nějaký sport? (9. třída)	41
Tabulka 20 Kolikrát týdně trénuješ? (5. třída)	41
Tabulka 21 Kolikrát týdně trénuješ? (9. třída)	42
Tabulka 22 Proč ses rozhodl pro sport? (5. třída).....	42
Tabulka 23 Proč ses rozhodl pro sport? (9. třída).....	42
Tabulka 24 Co ti přináší sport?.....	43
Tabulka 25 Preferování sportu. (5. třída).....	43
Tabulka 26 Preferování sportu. (9. třída).....	43
Tabulka 27 S kým sportuješ? (5. třída).....	44
Tabulka 28 S kým sportuješ? (9. třída).....	44
Tabulka 29 Myslíš si, že je pro tebe sport důležitý?	44

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Milé zákyně, milí žáci,

jmenuji se Kateřina Jarošová, jsem studentkou třetího ročníku univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, obor Sociální pedagogika. Obracím se na vás s žádostí o vyplnění dotazníku, týkajícího se *způsobu trávení volného času dětí na 2. stupni ZŠ*, který bude sloužit výhradně pro účely mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní a dobrovolný. Prosím o vyplnění celého dotazníku. Pokud byste vynechali některou otázku, neuměla bych na ni za vás odpovědět.

1. Pohlaví:

- A. dívka
- B. chlapec

2. Věk:

3. Navštěvuji třídu:

- A. sportovní
- B. nesportovní

4. Kolik hodin denně během týdne máš čas věnovat se svým zájmům (sport, PC, kamarádi,...)

- A. nemám žádný volný čas, věnuji se pouze přípravě do školy
- B. 1 – 2 hodiny
- C. 2 – 4 hodiny
- D. 4 hodiny a více

5. Myslíš si, že máš dostatek volného času na své zájmy?

- A. ano
- B. ne

6. S kým nejvíce trávíš volný čas?

- A. s rodiči (rodinou)
- B. se sourozenci
- C. s kamarády
- D. sám

7. Jakou činností nejraději trávíš svůj volný čas? (zakroužkuj jednu variantu)

- A. sport
- B. kamarádi
- C. PC – internet, hry
- D. sledování televize
- E. čtení
- F. kultura – divadlo, kino, ...
- G. výlety
- H. jiné:.....

8. Kolik času denně trávíš u PC?

- A. méně než hodinu
- B. 1 – 2 hodiny
- C. 2 – 3 hodiny
- D. více než 3 hodiny

9. Jak často aktivně sportuješ?

- A. (téměř) denně
- B. několikrát týdně
- C. několikrát měsíčně
- D. nesportuji

10. Jaký druh sportu upřednostňuješ?

- A. individuální (tenis, běh, kolo, atletika)
- B. kolektivní (fotbal, volejbal, basketbal atd.)
- C. nemůžu se rozhodnout

11. Kdyby sis mohl/a vybrat, co bys ve svém volném čase dělal/a nejraději – SEŘAĎ podle oblíbenosti (1 – nejvíce oblíbené až 7 – nejméně oblíbené):

- A. sportování
- B. sledování televize
- C. hraní her na počítači

- D. trávení času s kamarády
- E. čtení knih
- F. poslouchání hudby
- G. trávení volného času s rodiči a sourozenci

12. Provozuješ závodně nějaký sport?

- A. ano
- B. ne (pokud NE, přejdi k otázce č. 16)

13. Pokud provozuješ závodně nějaký sport, kolikrát týdně trénuješ?

- A. 1x týdně
- B. 2x týdně
- C. 3x týdně
- D. vícekrát než 3x týdně

14. Proč ses rozhodl pro sport?

- A. bylo to mé rozhodnutí
- B. bylo to hlavně rozhodnutí rodičů
- C. na doporučení lékaře

15. Co ti přináší sport?

- A. radost, zábavu
- B. zlepšení fyzické kondice
- C. nic, provozuji ho, protože musím (kvůli rodičům)

16. Sportuješ raději:

- A. v týdnu
- B. o víkendu

17. Sportuješ převážně:

- A. v nějakém oddílu (kroužku)

B. s kamarády

C. s rodiči

D. sám

E. nesportuji

18. Myslíš si, že je pro tebe pohyb důležitý?

A. ano

B. ne

C. nevím

Děkuji vám za spolupráci a pravdivé odpovědi.